proLékaře.cz | 21.11.2026

Standardní operační postup k výkonu pitvy poskytovatele v oboru soudní lékařství „SOP – Pitva“

Preambule.

Tento Standardní operační postup (dále jen SOP) **„Pitva“** byl vypracován pracovní skupinou České společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie ČLS JEP pro standardizaci a metodické postupy v oboru soudní lékařství. Je určen ke standardizaci postupů výkonů pitev v oboru soudní lékařství, nejen pro poskytovatele v oboru soudní lékařství, ale i jako obecný kontrolní mechanismus k řádnému výkonu pitvy.

1.
Pitva je neodkladný, neopakovatelný a nenahraditelný úkon, prováděný na těle zemřelého nebo na jeho nalezených částech. Indikace (nařízení) pitvy, její provedení, odběry vzorků biologického materiálu k laboratorním vyšetřením, sestavení pitevního protokolu, včetně diagnostického souhrnu, dokumentace pitvy a její archivace, personální a materiálně-technické zabezpečení a další se řídí obecně závaznými právními předpisy.

2.
V oboru soudní lékařství se provádí pitvy:

a) zdravotní
b) soudní

Předchozí souhlas zemřelého nebo jeho osob blízkých k provedení pitvy v oboru soudní lékařství se nevyžaduje. Možnosti a podmínky neprovedení pitvy upravuje zákon o zdravotních službách. Nařízená soudní pitva se provede vždy.

3.
Pitva zdravotní se provádí za účelem zjištění příčiny smrti a objasnění dalších, ze zdravotního hlediska závažných okolností a mechanismu úmrtí osob, které zemřely mimo zdravotnické zařízení nebo v něm náhlým, neočekávaným nebo násilným úmrtím, včetně sebevraždy. Povinné zdravotní pitvy jsou určeny zákonem o zdravotních službách.

4.
Pitva soudní se provádí při podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem, za účelem objasnění zvláště důležitých skutečností pro trestní řízení, ke kterému je třeba odborných znalostí z oboru soudní lékařství. Nařizovány jsou dle příslušných ustanovení trestního řádu. Pitva soudní je úkon, na který se vztahují právní předpisy upravující výkon znalecké činnosti.

5.
Pitva zdravotní a pitva soudní se liší především svým účelem, nositelem výkonu, výkonem znalecké činnosti, úhradou za výkon a poskytováním údajů z výsledku provedené pitvy fyzickým nebo právnickým osobám.

6.
Pokud v rámci prováděné zdravotní pitvy vznikne podezření, že úmrtí mohlo být způsobeno trestným činem, nebo že okolnosti úmrtí jsou nejasné, zdravotní pitva se přeruší. Tuto skutečnost neprodleně oznámí přednosta, primář nebo pověřený zástupce orgánům činným v trestním řízení. O oznámení je proveden zápis do dokumentace k příslušné pitvě, především se protokoluje důvod oznámení, kdo jej provedl a případně přijal. Pokud orgán činný v trestním řízení nenařídí do 2 hodin od tohoto oznámení soudní pitvu, může být dokončena přerušená zdravotní pitva.
V rámci oznamovací povinnosti jsou orgánu činnému v trestním řízení popsány zásadní nálezy zakládající důvod k přerušení pitvy, zejména výskyt úrazových změn, které ze soudnělékařského hlediska vedou k podezření na zevní vlivy podílející se na smrti, včetně přítomnosti toxických látek v organismu, tj. případy úmrtí z lékařského hlediska kvalifikované jako násilné. Rovněž lze oznámit skutečnost, že zemřelý by mohl být ovlivněn toxikologicky významnou látkou ve vztahu k příčině úmrtí.

7.
Legislativa
V době schválení tohoto SOP je dotčená legislativa uvedena v příloze č. 1.

8.
Pitva zdravotní i pitva soudní jsou prováděny na odborně způsobilém pracovišti poskytovatele v oboru soudní lékařství.
Minimální požadavky na personální a materiálně technické vybavení soudnělékařského pracoviště jsou dány obecně závaznými právními předpisy.

9.
Vzhledem k neopakovatelnosti úkonu je nutné, aby byl výsledek každé pitvy vždy objektivizován dvěma lékaři, z nichž alespoň jeden má specializovanou způsobilost v oboru soudní lékařství.

a) Pitva zdravotní je prováděna lékařem se specializovanou způsobilostí v oboru soudní lékařství nebo lékařem ve specializační přípravě (pod odborným dozorem nebo dohledem). Po provedení zdravotní pitvy je její výsledek demonstrován přednostovi, primáři nebo odpovědnému zástupci, kterým je schválen, revidován nebo navrženo doplnění o další úkony (tzv. vizitace). Pitvajícím lékařem

proLékaře.cz | 21.11.2026

je vypracován pitevní protokol a návrh diagnostického závěru (tzv. pitevní diagnózy). Pitevní protokol a pitevní diagnóza jsou předloženy lékaři, který prováděl vizitu, ke schválení. Po zapracování jeho připomínek může být výsledek postoupen k administraci, jehož součástí je i podpis pitvajícího a vizitujícího lékaře, a posléze archivován. Za provedení všech administrativních úkonů včetně správného vyplnění a odeslání Listu o prohlídce zemřelého a údajů do zdravotnických registrů je primárně odpovědný pitvající lékař.

b) Pitva soudní je prováděna podle zvláštních právních předpisů. Vlastní výkon soudní pitvy, z důvodů přezkoumatelnosti a nezpochybnitelnosti jejích výsledků a vyšší celospolečenské důležitosti, nemůže podkročit minima pro výkon pitvy zdravotní.

10.
Záznam o nálezech při provedené pitvě musí být vypracován v písemné podobě nebo jiným způsobem zadokumentován (audiozáznam, podrobná fotodokumentace apod.) ještě před odvezením těla zemřelého ze zdravotnického zařízení poskytovatele v oboru soudní lékařství pohřební službou.
Pitevní protokol je zpracován podle příslušné vyhlášky (viz příloha č 2).

11.
Pitva je zahajována studiem dostupných písemných podkladů. Pitva pokračuje prohlídkou zevní a vnitřní. Podle potřeby jsou prováděny odběry vzorků biologického materiálu k laboratornímu vyšetření. Parciální (částečná) pitva je nepřípustná.

11.1
Podrobný popis zevní a vnitřní prohlídky je součástí **apendixů** tohoto Standardního operačního postupu (SOP).

12.
Odběr biologických vzorků.
Odběr a zpracování biologického materiálu z pitvy je řešen v samostatném apendixu tohoto SOP.
Je nepřípustné vyžadování toxikologického vyšetření pro účely trestního řízení v rámci provádění zdravotní pitvy.

12.1
Histologické vyšetření – u pitvy zdravotní je proveden odběr tkáňových vzorků dle povahy případu a diagnostické rozvahy.
U soudní pitvy je indikován odběr histologických vzorků podle odborného uvážení přibraných soudních znalců.

12.2
Toxikologické vyšetření
Odběry vzorků u pitvy závisí od povahy případu, především vedoucí k diferenciální diagnostice příčiny úmrtí.

12.3
Jiná laboratorní vyšetření (bakteriologická, virologická, sérologická, biochemická, genetická, případně další) jsou indikována při nebo po provedení pitvy. Indikace vyšetření a odběry konkrétního biologického materiálu závisí na povaze případu ve vztahu k diferenciální diagnostice chorob a příčiny úmrtí.

13.
Radiodiagnostické vyšetření
V indikovaných případech je při výkonu pitvy provedeno radiodiagnostické vyšetření. Především se jedná o případy střelných poranění a poškození výbuchem, výrazných termických změn těla zemřelého, úmrtí dětí nízkého věku, podezření na barotrauma, podezření na vzduchovou embolii a další. Jednotlivé specifické případy budou uvedeny v rámci apendixů.
Virtuální metody, zejména využití postmortální výpočetní tomografie (pmCT) – je celosvětově moderním trendem a pro soudnělékařskou každodenní praxi při nezastupitelném významu klasické pitvy velmi přínosné.

14.
Uchovávání vzorků z pitvy a jejich likvidace.
Histologické vyšetření – histologické bločky z pitev, pokud byly odebrány, jsou archivovány na pracovišti po dobu nejméně 5 let.
Toxikologická vyšetření – vzorky biologického materiálu na toxikologické vyšetření jsou archivovány po dobu nejméně 8 týdnů od odběru. To platí i v případě toxikologického vyšetření na externím pracovišti.
Odpovědnost za uchování biologických vzorků a jejich likvidaci v případě zdravotní pitvy má vedoucí soudnělékařského pracoviště, v případě soudní pitvy mají odpovědnost přibraní znalci.

15.
Poskytování výsledků z pitvy zemřelého.
Poskytování výsledků pitvy se řídí obecně závaznými právními předpisy. Sdělování výsledků pitvy osobám blízkým zemřelému podléhá v případě soudních pitev souhlasu příslušného orgánu činného v trestním řízení.

16.
Pitevní protokoly v oboru soudní lékařství jsou obecně považovány za potřebné pro další poskytování zdravotních služeb, a proto je účelné jejich uchovávání nejméně po dobu 150 let ode dne jejich vyhotovení.

17.
Schválený Standardní operační postup (SOP) pro provádění pitev v oboru soudní lékařství vychází z aktuálních odborných poznatků soudního lékařství, při jehož dodržení se z odborného hlediska provedení pitvy považuje za **výkon na náležité odborné úrovni, tzv. *de lege artis*.**

Schválil výbor České společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie dne: 25. listopadu 2019

MUDr. Jan Krajsa, Ph.D.
Ústav soudního lékařství
Fakultní nemocnice u svaté Anny v Brně a LF MU